

ТВОРЧІ ПОШУКИ КОМПОЗИТОРА ВОЛОДИМИРА КАРЛАША

Полянська Г.М.

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

Досліджено творчий шлях полтавського композитора, гітариста-виконавця та викладача Володимира Карлаша. Прослідковано етапи становлення особистості, пошуки власного шляху у мистецтві і результати діяльності. Камерна та симфонічна музика, вокальна та інструментальна творчість, музична педагогіка складають мозаїку його сьогодення. Життя митця протікає в Україні та за її межами. Музичні образи знаходять своїх виконавців і слухачів у різних країнах. Твори для гітари виконуються у Польщі, Німеччині, Італії, Америці.

Ключові слова: Володимир Карлаш, композиція, музична педагогіка, твори для гітари, педагогічний репертуар для гітари, гітарне виконавство.

Постановка проблеми. Українська культура споконвіків існувала у складних умовах. Національне мистецтво постійно «розмивалося» іноетнічними впливами. Сучасні глобалізаційні процеси також не сприяють концентрації і збереженню національних рис. Музичне мистецтво, як і будь-яке інше, особливо аудіальне, потребує уваги, підтримки і збереження. Кожна інтонація, думка, концепція, реалізовані мистецькими засобами, варті нашої уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність Володимира Карлаша – члена Національної спілки композиторів України, композитора, гітариста-виконавця і викладача досліджена мінімально. Інформацію про музиканта можна знайти у Вікіпедії, Енциклопедії сучасної України, Юніпедії, на сайті НСКУ, загальнооросійській медіатеці на сайті «Нотний архів Бориса Тараканова», але вони не містять жодних докладних даних. Статтю про нього як уродженця глобинського краю опублікувала Лілія Халецька у збірнику «Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення». Матеріал про творчість композитора публікувався у двох оглядових статтях автора даної публікації в журналах «Імідж сучасного педагога» та «Рідний край».

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дана стаття подає нову інформацію про діяльність музиканта у 2011-2017 роках.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є огляд доробку музиканта останнього десятиліття.

Виклад основного матеріалу. Володимир Григорович Карлаш – композитор, виконавець-гітарист і педагог – народився 9 липня 1952 року в селі Іваново-Селище Глобинського району Полтавської області. Дитинство і період навчання майбутнього музиканта описані у літературі [5, 6], а становлення музиканта почалося, як не дивно, з військової служби. Восени 1970 року, студент-баяніст музичного училища з Полтави Володимир Карлаш на два роки став до армійських лав. Місцем його служби був військовий оркестр Берлінської мотострілкової бригади. Там він познайомився з усіма інструментами духового оркестру, грав на гітарі у джазовому колективі, відвідував концерти академічної музики, оперні спектаклі, фестивалі. Маючи вільний час, брав приватні уроки композиції та гри на гітарі у німецьких викладачів. Власне, це і стало виконавською освітою гітариста. Після служби Володимир повертається до Полтави. Закінчення навчального закладу (1974) змінюється трирічним періодом роботи викладачем Великобагачанської музичної школи. Паралельно він студіював теорію композиції, музичну форму, створював власні опуси для гітари. 1977 року В. Карлаш знаходить місце викладача-гітариста у вечірній музичній школі Полтави. Майже одразу його запросили працювати солістом-вокалістом у хорі «Горлиця», а згодом – до Полтавського педагогічного інституту, де ректор мав задум відродити оркестр народних інструментів, а затримка була лише за диригентом. В. Карлаш приймає це запрошення: йому подобалося розмаїття музичної діяльності. У музичній школі, крім викладання гітари, він організував квартет сопілкарів, ансамбль гітаристів, грав у джаз-ансамблі. У цей час з'явилася велика кількість перекладів та обробок для народного оркестру, ансамблю сопілкарів, ансамблю гітаристів, низка п'єс та етюд

дів для гітари та кілька пісень. Наприкінці 1970-х років до педагогічного інституту приходив на роботу для організації народного хору Г. Левченко, який одразу ж запропонував В. Карлашу посаду керівника оркестрової групи. І хоч обсяг роботи значно збільшився, музикантові було цікаво. Доводилося робити велику кількість аранжувань, а Володимир, не полишаючи роботи в хорі, стає ще й студентом. Колектив досить швидко здобуває звання народного, багато гастролює в Україні, співпрацює з відомими українськими митцями.

На початку 1990-х років В. Карлаш переходить на роботу в дитячу музичну школу № 1 і з колегою-викладачем А. Гринем створює дует гітаристів. Репертуар для нього добирив самостійно, перекладаючи відомі класичні та джазові твори, а також створюючи власні композиції. За короткий проміжок часу він також написав кілька концертних п'єс для конкурсного виконання, серед яких Фуга сі мінор, сюїта «Зоопарк» та інші. В музичній школі В. Карлаш працював до 2000 року. Там було створено ансамбль викладачів (переважно гітаристів) "Bohemia Strings", який існував тривалий час і був неодноразовим переможцем і призером різних конкурсів та фестивалів.

За роки викладання в музичній школі В. Карлаш розробив свій метод практичного засвоєння гри на гітарі, який відтворив у «Практичному посібнику для розвитку швидкості пальців учнів – гітаристів». Паралельно з педагогічною практикою музикант продовжує підвищувати свій виконавський рівень гри на класичній гітарі. З кінця 70-х рр. більше двох десятиліть В.Г. Карлаш був постійним учасником (як композитора і виконавець) гітарних фестивалів, що проводилися в Москві, Києві, Донецьку, Маріуполі, Комсомольську, Миргороді, Полтаві.

1998 року на запрошення кіностудії ТІВА – FILM (Німеччина) В. Карлаш брав участь у створенні музичного оформлення до фільму «Спалене дитинство». І хоч до фільму ввійшли невеликі фрагменти, виконані на гітарі, досвід, отриманий при виконанні цієї роботи, був неоціненним: нові друзі, нові враження, нові творчі задуми... Перебуваючи в Німеччині, музикант постійно відвідував різноманітні виставки, музеї, концерти класичної та популярної музики, оперні вистави, а у 2000–2001 роках прослухав курс лекцій «Сучасна музика». Поїздки до Європи, що стали з тих часів регулярними, спричинили помітний вплив на життя і творчість композитора. Окрім постійних відвідин Німеччини і Польщі, він бував у Фінляндії, Австрії, Чехії, Словаччині, Швеції, Ізраїлі. Мріє здійснити подорож до США та Італії, де має багато друзів.

Паралельно з педагогічною практикою музикант постійно продовжує підвищувати свій виконавський рівень і опановує роботу звукорежисера. Самостійно, без сторонньої допомоги він записав кілька компакт-дисків з авторським виконанням різних програм. Так, 2003 року було записано компакт-диск із творів італійського композитора Фердинандо Карулли. Восени 2005 року була закінчена робота над авторським диском композитора, до якого ввійшли твори для класичної гітари, написані в різні періоди творчої діяльності. Також був записаний окремий диск електронної музики із сюїтами «Сільська музика» та «Космічний мандрівник». 2008 року В. Карлаш здійснив запис диску із творів відомих гітарних композиторів у власному виконанні і відеозапис виконання своїх творів. Концертна діяльність музиканта не припиняється донині, вона проходить як у складі різних колективів, так і з сольними програмами. У його репертуарі власні твори, переклади, а також гітарна класична музика композиторів світу. Із кінця 1970-х до початку 2000-х років В. Карлаш був постійним учасником фестивалів гітарного мистецтва в Москві, Донецьку, Маріуполі, Комсомольську, Миргороді, Полтаві як композитор та гітарист. Там відбулися його зустрічі з народним артистом України В. Петренком, заслуженою артисткою України, диригентом Вікторією Жадько, артистами Полтавської та Донецької філармоній – гітарним дуєтом Павла та Аркадія Іванникових. Пісні Володимира Карлаша виконуються відомими співаками. Сам автор у своїй творчості виділяє п'ять основних напрямків: – твори для класичної гітари – концертні та навчальні; – класична музика для симфонічного оркестру; – українська естрадна пісня; – електронна музика; – обробки, аранжування, переклади. У 2005–2007 роках композитор завершив кілька великих циклічних творів. Один із них – «Поетичний концерт для гітари і симфонічного оркестру» – був представлений на творчому звіті композитора 2007 року. Соло на гітарі виконував сам митець. На заключному концерті фестивалю «Дні Миколи Лисенка у Полтаві» (2010) звучала оркестрова сюїта в чотирьох частинах. Останній твір продемонстрував значну еволюцію композитора у сфері музичної мови, що доводить результативність його роботи в плані вдосконалення професійної майстерності. Викладач-гітарист із величезним стажем і досвідом зважився й на методичну роботу, завершивши 2011 р. практичний посібник «Вдосконалення майстерності гри на класичній гітарі».

Останнє десятиліття принесло в досталь нових творів. Серед них лише 2011 року з'явилися Фантазія для гітари і органа, музика до лялькової вистави «Чумацький шлях» за сценарієм і з режисурою С.М. Брижаня (головного режисера в Хмельницького академічного обласного театру), Сюїта для симфонічного оркестру у 4-х частинах «Гоголь» ("Прелюдія", "Марш", "Фуга", "Фанфари"); п'єса для класичної гітари «Мілонга». Наступні роки були не менш продуктивними. Виникли симфонічна поема «Океан» та пісня на вірші Любові Вовк для голосу у супроводі бандури «Свята Україна» (2012); **40**

п'єси для класичної гітари «Фантазія місячного сяйва» і «Вальс» (2013 р.); пісні на власні вірші «Наш струмок» та «Рок н ролл на майдані» (остання з них написана наприкінці 2013 року «по гарячих слідах», під враженням суспільних подій у Києві) та дві прелюдії для фортепіано «Rhythms and feelings» (2014); Елегія-дует для скрипки і гітари та два інструментальні концерти – для гобоя і струнного оркестру та для віолончелі і струнного оркестру (2015). В останні кілька років – низка п'єс та сюїта «Три акварелі» для гітари, збірка Етюдів для хроматичної сопілки соло, Фуга ля мінор на тему народної пісні «Ти до мене не ходи» для класичної гітари (2016), вокальний цикл для сопрано і фортепіано на вірші Сніжани Мироненко «Трилогія»: "Благаю, подаруй нам крила", "Пісню солов'їну заспіваю", "Вальс для матері" (2017 р.). Був також доопрацьований, упорядкований і доповнений давній вокальний цикл «Перебендя» (Елегія, Думка, Перебендя) на вірші Т.Г. Шевченка для баритона і фортепіано (2017 р.).

Закоханий у класичну музику, композитор постійно створює величезну кількість обробок, перекладів і аранжувань для гітари творів старовинної і сучасної музики, починаючи від А. Вівальді, Й.-С. Баха і Д. Скарлатті до Отторіно Респігі, Антоніо Раміреса і Антоніо Кобо.

У тому ж жанрі народжуються твори для ансамблів різного складу: модерн-камер оркестру (І. Духовний. Мелодія із кінофільму «Залізничний романс», 2015, «Ісус Христос суперзірка» А.Л. Уєббера, 2016), симфонічного оркестру («Nasta mi final» І.Діво, 2017), естрадного оркестру («За літами» О. Білаша, 2017). Власне композиторська діяльність доповнюється у Володимира Григоровича концертно-виконавською і громадською роботою. Але тут чіткої межі провести не можна. 2011 року він виступає у рідному місті із муніципальним духовим оркестром «Полтава» (дир. Е. Головашич), а згодом у залі санаторію м. Санжари дає «повнометражний» сольний концерт із власних творів. 2012 року у Берліні музикант «працює» концерт у євангелічній церкві, а 2013, взявши участь у «світському» концерті полтавських композиторів, через недовгий час виступає з концертом у католицькій церкві Полтави, а на Різдво – в лютеранській церкві Харкова.

В наступні роки його виступи відбуваються у музичній школі Миргорода, Полтавській картинній галереї імені М. Ярошенка, на гітарному фестивалі у Києві, у музичній школі району Карлсхорст м. Берлін (Німеччина). Постійно вдосконалюючи виконавську майстерність, композитор з Полтави проводить власні майстеркласи і не втрачає можливості відвідати показові майстеркласи відомих гітаристів як в Україні, так і за кордоном.

У Німеччині він відвідував лекції в Академії мистецтв і концерти, де викладачі вищої школи музики Берліна презентували своїх учнів; слухав неповторну трактовку 9-ї симфонії Бетховена, створену диригентом Даніелем Баренбоймом. У берлінській філармонії, затамувавши подих, слухав іншого диригента – сера Саймона Реттла, який ділився секретами своєї майстерності. Дивувався надзвичайній техніці і розповідям американського органіста Камерона Карпентера. А у Києві був на концерті і майстеркласі чудового гітариста і лютніста з Італії Лоренцо Мікелі, який неперевершено виконував і трактував музику 16-17 століть. Був також на концертах і майстеркласі сучасного іспанського гітариста Рафаеля Серралета. Враження і набутий досвід реалізовував у власній творчості.

Підсумовуючи сказане про діяльності композитора з Полтави у **висновках** можна підвести деякі результати. Доволі близькі, споріднені сфери діяльності при щирому бажанні, натхненні і самовдосконаленні дають щедрий врожай мистецьких проявів. Нині твори В. Карлаша виконуються і в Україні, і за кордоном. Так, 2011 року австралійський диригент Алан Кук провів «Концерт для флейти і струнного оркестру» з оркестром Полтавської філармонії, а на фестивалі «Дні М. Лисенка в Полтаві» симфонічний оркестр виконав сюїту «Гоголь»; наступний рік приніс ще дві прем'єри: дует Михайла та Світлани Магнітських на конкурсі "Музыкальная волна" у Санкт-Петербурзі виконали твір В. Карлаша «Каскад» і стали лауреатами 2 премії, Є. Самогін на конкурсі в Москві виконував твір "Campan alla Flamenco" і став Дипломантом. Упродовж кількох років гітарист з Києва С. Стешенко, виконуючи на різноманітних конкурсах «Фугу», «Спогади» і «Незгасаючу механіку» нашого земляка, здобував впевнені перемоги. У жовтні 2017 року студент харківського національного університету мистецтв Юрій В'язинько (відомий полтавцям виконанням Концерту для гітари і симфонічного оркестру під орудою В. Скакуна), брав участь у міжнародному конкурсі ПТАС у м. Київ, де, виконуючи п'єсу «Мілонга», також став одним з переможців.

Але не тільки українським виконавцям знайома музика, що народилася на нашій землі. «Фантазія для гітари і органа» звучала у виконанні Енріке Сандовалья у Union College, Лінкольн, штат Небраска (США, 2014 р.), Доріана Авіла у Derlay Beach (США, 2016), Даніеле Петтораччі у кафедральному соборі XIII століття у м. Фіденца (Італія, 2015 р.). У програмі російського гітариста Д. Тєслова на концерті у Тамбовському коледжі мистецтв також значилися твори полтавського музиканта.

Отже, музика, створена В. Карлашем, довела свою життєздатність, і випробувана близькими і далекими широтами, залишається репертуарною як педагогічний, концертний та конкурсний репертуар.

Сповнений юнацької енергії, Майстер, що на сьогодні перетнув 65-річну межу, продовжує свій шлях до вершин, не полишає виконавської діяльності, планує нові творчі проекти. **41**

Список літератури:

1. Карлаш, Владимир. URL: http://notes.tarakanov.net/katalog/kompozitori/v_-karlash/#composers=1681!page=1!str=.
2. Карлаш Володимир Григорович. URL: <https://uk.unionpedia.org/...>
3. Карлаш Володимир Григорович. URL: <https://composersukraine.org/index.php?id=2458>.
4. Полянська Г. Професійна музика Полтавщини на рубежі ХХ–ХХІ століть (Полтавська організація НСКУ) // Імідж сучасного педагога. – 2010. – № 8(107).
5. Полянська Г. Професійні композитори Полтавщини // Альманах Полтавського національного педагогічного університету "Рідний край". – 2016. – № 2(35). – С. 138–141.
6. Халецька Л. Композиторські традиції глобінщини (творчість Володимира Карлаша) // Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення / Укладачі: Лобач О.О., канд. пед. наук., доцент кафедри музики Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка; Халецька Л.Л., методист Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського. – Полтава: ПОІППО, 2009. – 360 с., с. 171–173.

Полянская Г.Н.

Полтавский национальный педагогический университет
имени В.Г. Короленко

ТВОРЧЕСКИЕ ПОИСКИ КОМПОЗИТОРА ВЛАДИМИРА КАРЛАША

Аннотация

Исследован творческий путь полтавского композитора, гитариста-исполнителя и преподавателя Владимира Карлаша. Прослежены этапы становления личности, поиски собственного пути в искусстве и результаты деятельности. Камерная и симфоническая музыка, вокальное и инструментальное творчество, музыкальная педагогика составляют мозаику его сегодняшнего дня. Жизнь художника протекает в Украине и за ее пределами. Музыкальные образы находят своих исполнителей и слушателей в разных странах. Сочинения для гитары звучат в Польше, Германии, Италии, Америке.

Ключевые слова: Владимир Карлаш, композиция, музыкальная педагогика, произведения для гитары, педагогический репертуар для гитары, гитарное виконавство.

Polyanska H.M.

Poltava National V.G. Korolenko Pedagogical University

CREATIVE SEARCHING OF THE COMPOSER VOLODYMYR KARLASH

Summary

The creative way of Poltava composer, guitar performer and teacher Volodymyr Karlash is explored. The stages of the formation of the person, the search for their own way in art and the results of their activity are followed. Chamber and symphonic music, vocal and instrumental creativity, musical pedagogy make up the mosaic of its present. The artist's life takes place in Ukraine and abroad. Musical images find their performers and listeners in different countries. Works for the guitar are performed in Poland, Germany, Italy, America.

Keywords: Volodymyr Karlash, composition, musical pedagogy, compositions for guitar, pedagogical repertoire for guitar, guitar performance. **42**